

Eduskunta

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Viite: Lausuntopyyntö: VNS 3/2026 vp

Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPerin lausunto koskien Valtioneuvoston selontekoa julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2027—2030

Hyvinvointialueiden rahoitus (palvelujen saatavuus, rahoitus ja kustannusvaikuttavuus)

SuPer pitää välttämättömänä, että hyvinvointialueiden rahoitusta tarkastellaan julkisen talouden suunnitelmassa kokonaisuutena, jossa sote-palvelut nähdään pelkän menokohteen sijaan keskeisenä osana yhteiskunnan toimivuutta ja turvallisuutta. Sosiaali- ja terveydenhuolto on kiinteä osa kokonaisturvallisuutta, ja sen toimivuus vaikuttaa suoraan kansalaisten toimintakykyyn, työkykyyn ja yhteiskunnan kriisinsietokykyyn. Sote-rahoituksella on myös suora yhteys työllisyyteen, ja se tukee myös maanpuolustuksen edellytyksiä sekä huoltovarmuutta.

Valtioneuvoston selonteko tunnistaa väestön ikääntymisen ja palvelutarpeen kasvun, mutta rahoituksen kasvua samanaikaisesti rajoitetaan rakenteellisin keinoin. Tämä ristiriita näkyy erityisesti vanhustenhoidossa, jossa palvelutarve kasvaa nopeasti. SuPer katsoo, että nykyinen rahoituskehys ei turvaa palvelujen saatavuutta eikä laatua pitkällä aikavälillä.

Vanhustenhoidon tilanne on jo nyt heikentynyt ja kehityssuunta on huolestuttava. Ympäri vuorokautisessa hoivassa henkilöstömitoituksen lasku tasolle 0,6 on lisännyt henkilöstön kuormitusta, heikentänyt hoivan laatua ja lisännyt riskejä asiakasturvallisuudessa. Vanhukset ovat myös entistä heikkokuntoisempia päästessään ympärivuorokautisten asumispalvelujen piiriin ja se myös lisää merkittävästi heidän hoidontarvettaan. Näissä yksiköissä vanhukset myös viettävät viimeiset elinpäivänsä ja silloin myös saattohoidon turvaaminen lisää hoitohenkilöstön tarvetta. Tätä tarvetta ei tällä hetkellä pystytä rahoituksen puutteen sekä liian pienen henkilöstömitoituksen takia asianmukaisesti turvaamaan. Hoidon ja hoivan tarpeessa olevien vanhusten määrän kasvaessa tämä kehitys uhkaa syventyä.

SuPer katsoo, että henkilöstömitoitus tulee palauttaa tasolle 0,7. Tämä edellyttää noin 5000-6000 hoitajan lisäystä ja noin 300-350 miljoonan euron lisärahoitustarvetta hyvinvointialueille. Henkilöstömitoituksen palauttaminen tasolle 0,7 ei ole pelkkä lisäkustannus, vaan välttämätön investointi, joka vähentää merkittävästi sairauspoissaoloja, keventää koko sote-järjestelmän kuormitusta ja palautuu osin myös takaisin julkiseen talouteen verotuloina. Nykyinen alimitoitus lisää henkilöstön sairastavuutta ja aiheuttaa vuosittain kymmenien miljoonien eurojen lisäkustannukset, jotka voitaisiin olennaisesti vähentää riittävällä mitoituksella.

Samassa yhteydessä on arvioitava myös koko vanhuspalvelujen palvelurakenteen toimivuutta. Yhteisölliseen asumiseen ohjautuu tällä hetkellä asiakkaita, joiden hoidon tarve edellyttäisi ympärivuorokautista hoivaa. Tämä koskee erityisesti muistisairaita. Virheelliset palveluratkaisut kuormittavat järjestelmää, lisäävät kustannuksia ja heikentävät asiakkaiden turvallisuutta. Palvelurakenteen ohjauksen on perustuttava todelliseen hoidon tarpeeseen.

Kotihoidon tilanne on myös monin paikoin kriisiytynyt. Asiakasmäärät ovat kasvaneet ja asiakkaiden hoidon tarve on entistä vaativampaa, mutta henkilöstöresurssit eivät ole kehittyneet vastaavasti. Kotihoidon resurssien vahvistaminen on välttämätöntä sekä asiakkaiden palvelujen turvaamiseksi että koko sote-järjestelmän toimivuuden kannalta.

SuPer korostaa, että vanhustenhoidon asianmukainen resursointi vähentää painetta muissa palveluissa. Kun hoiva on oikea-aikaista ja riittävää, vähenevät päivystyskäynnit, perusterveydenhuollon kuormitus sekä erikoissairaanhoidon tarpeet. Vanhustenhoidon vahvistaminen on siten keskeinen keino koko järjestelmän kustannusten hallinnassa.

Sosiaaliturva ja köyhyys

SuPer katsoo, että sosiaaliturvan tasolla ja rakenteella on suora vaikutus sosiaali- ja terveystalouden kysyntään. Sosiaaliturvan heikennykset lisäävät köyhyyttä ja eriarvoisuutta, mikä puolestaan kasvattaa palvelutarvetta erityisesti sosiaalihuollossa ja perusterveydenhuollossa. Köyhyys ja taloudellinen epävarmuus heikentävät terveyttä ja lisäävät ongelmien kasautumista.

Julkisen talouden näkökulmasta sosiaaliturva on myös ennaltaehkäisevä väline. Riittävä toimeentuloturva vähentää raskaampien ja kalliimpien palvelujen tarvetta. SuPer pitää tärkeänä, että sosiaaliturvaa tarkastellaan osana ennaltaehkäisevää kokonaisuutta.

Asiakasmaksut

Asiakasmaksujen korotukset heikentävät palvelujen saavutettavuutta ja lisäävät riskiä hoidon viivästyimisestä. Kun palveluihin hakeudutaan nykyistä myöhemmin, kasvaa tarve raskaammille hoitotoimenpiteille. Tämä lisää kustannuksia pitkällä aikavälillä.

SuPer katsoo, että asiakasmaksupolitiikan tulee tukea hoitoon hakeutumista eikä muodostaa estettä sille. Maksujen vaikutukset tulee arvioida kokonaisvaltaisesti palvelujärjestelmän näkökulmasta.

Sosiaalihuollon palvelu-uudistus

Sosiaalihuollon palvelu-uudistuksen tavoitteet ovat kannatettavia, mutta niiden toteuttaminen edellyttää riittäviä resursseja. Ilman henkilöstön ja palveluiden vahvistamista uudistus jää rakenteelliseksi eikä tuota tavoiteltuja vaikuttavuushyötyjä.

Erityisen tärkeää on vahvistaa varhaista tukea ja perheiden palveluja. Sosiaalihuollon rooli ennaltaehkäisyssä on keskeinen, mutta tämä edellyttää käytännön toimia ja resursointia.

Vammaispalvelujen saatavuus

Vammaispalvelujen saatavuus on turvattava yhdenvertaisesti koko maassa. Resurssien niukentuminen uhkaa palvelujen laatua ja saavutettavuutta. Tämä voi johtaa tilanteeseen, jossa asiakkaiden tarpeet eivät täyty ajoissa, mikä lisää kustannuksia myöhemmässä vaiheessa.

SuPer korostaa, että vammaispalvelut eivät ole harkinnanvarainen menoerä vaan perusoikeuksia turvaava palvelukokonaisuus.

STEA-avustukset

Sosiaali- ja terveysjärjestöihin kohdistuvat leikkaukset heikentävät ennaltaehkäisevää työtä. Järjestöt tavoittavat ryhmiä, joita julkinen palvelujärjestelmä ei aina tavoita riittävän varhain.

Leikkausten vaikutukset näkyvät hyvinvointialueilla kasvavana palvelukysyntänä. Tämä lisää julkisia kustannuksia ja heikentää mahdollisuuksia kohdentaa voimavaroja vaikuttavasti. SuPer pitää tärkeänä, että järjestöjen rahoituksen taso turvataan.

65 vuotta täyttäneiden valinnanvapauskokeilu

Valinnanvapauskokeiluja tulee arvioida kriittisesti niiden kokonaisvaikutusten perusteella. On varmistettava, että kokeilut eivät lisää palvelujärjestelmän pirstaleisuutta eivätkä heikennä hoidon jatkuvuutta.

SuPer korostaa, että järjestelmän yksinkertaisuus ja selkeys tukevat sekä asiakkaita että henkilöstöä ja edistävät kustannusvaikuttavuutta.

Johtopäätökset

SuPer katsoo, että julkisen talouden suunnitelma ei nykyisellään riittävästi turvaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuutta ja laatua kasvavan palvelutarpeen tilanteessa. Erityisesti vanhustenhoidon tilanne vaatii välittömiä korjaavia toimenpiteitä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitus on nähtävä investointina, joka tukee työllisyyttä, kokonaisturvallisuutta ja yhteiskunnan vakautta. Ennaltaehkäisy ja varhainen puuttuminen on vietävä konkreettiseksi toiminnaksi sekä hyvinvointialueilla että kunnissa. Varhaiskasvatuksessa, perheiden tukemisessa ja syrjäytymisen ehkäisyssä on merkittävä potentiaali vaikuttaa kustannuskehitykseen pitkällä aikavälillä.

Mikäli palvelujärjestelmän painopistettä ei siirretä ennakoivaan ja perustasolle painottuvaan toimintaan, kustannusten kasvua ei ole mahdollista hallita eikä palvelujen yhdenvertaista saatavuutta turvata tulevaisuudessa.

Helsingissä 18.5.2026

Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry

Päivi Inberg
puheenjohtaja

Jussi Salo
kehittämiskoordinaattori